

Kansallinen Lääkeinformaatioverkosto 2024–2026

Luotettava lääkeinformaatio on käyttäjälähtöistä ja oikein suunnattua -työryhmä, kokous 3/2025, MUISTIO

Aika: 1.10.2025 klo 9.02–10.55

Paikka: Microsoft Teams -kokous

Läsnä:

Essi Kariaho, puheenjohtaja, Pharmaca Health Intelligence Oy
Erja Niemi, sihteeri, Pirkanmaan hyvinvointialueen sairaala-apteekki
Elsi Similä, Fimea
Päivi Kiviranta, Fimea (klo 9.30 asti)
Outi Lapatto-Reiniluoto, HUS (klo 9.30 asti)
Ilona Niittynen, HUS-apteekki (klo 10.00 asti)
Jouko Savolainen, Itä-Suomen yliopiston apteekki
Raimo Ojala, Kliinisen Farmasian Seura
Ville Valkonen, Kliinisen Farmasian Seura (klo 10.00 alkaen)
Kristiina Airola, Kustannus Oy Duodecim
Minna Nissilä, Orion Oyj
Henna Kyllönen, Suomen Apteekkariliitto
Ville-Matti Mäkinen, Suomen Proviisoriyhdistys ry

Kolme nostoa kokouksesta

1. Fimean verkostojen yhdistyminen ja Päivin vierailu. Mennään uutta kohti v. 2026.
2. Toimintakautta vielä hyvin jäljellä ja projektit etenevät!
3. Ollaan aktiivisia toimintakauden loppuun, nostetaan uusia asioita keskusteluun ja mietitään, tulisiko vielä tarpeellisia aiheita esiin (esim. tietotarpeet mahdollisesti vähittäiskauppaan vapautettavista itsehoitovalmisteista).

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.02

2. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin ilman muutoksia.

3. Vierailu Päivi Kiviranta, Fimea

- Fimean koordinoimien verkostojen yhdistäminen

Päivi piti esityksen Fimean kolmen eri verkoston toiminnan yhdistämisestä. Kansallinen lääkeinformaatioverkosto on näistä kolmesta vanhin ja suurin ja ollut olemassa vuodesta 2012 lähtien. Verkoston toinen strategiakausi päättyy ensi vuoden 2026 lopussa. Rationaalisen lääkehoidon tutkimusverkosto on ollut olemassa vuodesta 2018 ja kolmas, Fimean potilasneuvottelukunta vuodesta 2020. Nämä kolme verkostoa on tarkoitus yhdistää yhdeksi vuoden 2026 alusta.

Nykyiset verkostojen henkilömäärät:

- Lääkeinformaatioverkostossa on toimijoita 60 eri organisaatiosta, useista kaksi henkilöä. Sen lisäksi verkoston toiminta tavoittaa n. 500 (jopa 800) henkilöä, kun lasketaan mukaan avoimet tilaisuudet kuten Lääkehoidon Päivä
- RAT-verkoston ”työnyrkissä”, joka suunnittelee verkoston toimintaa, on mukana kahdeksan organisaatiota ja se kutsuu tutkimusta tekeviä lääkealan toimijoita tilaisuuksiin
- Fimean potilasneuvottelukunta on Fimean omaa toimintaa, jossa on ollut kutsuttuna 15 järjestöä + tapaamisissa on ollut Kela/Hila/ministeriö puheenvuorojen pitäjiä.

Eri verkostoissa on tähän asti ollut päällekkäisiä teemoja ja osittain samoja henkilöitä. Yhdistymisellä tavoitellaan suurempaa yhteiskunnallista vaikuttamismahdollisuutta, kun toimijat olisivat yhdessä. Lääkeinformaation ja lääketiedon välittäminen on koko ajan tärkeämpää, koska esim. itsehoitolääkkeiden vapautuva myynti on tulevaisuutta. Järkevän lääkehoidon edistäminen korostuu jatkossakin.

Myös Kanta-lääkityslista on tulossa sekä Fimean lääketietovarannon kehittäminen 2026. Molempiin hankkeisiin otetaan mukaan lääkealan toimijoita. Tutkimus ja tutkittu tieto on tärkeää ja se vaikuttaa erityisesti päätöksentekoon. Lääkealalla on oltava hereillä ja huomattava lääkealan kehitystarpeet.

Kolmen verkoston yhdistäminen vuoden 2026 alusta tuo yhteisen strategian vuodesta 2027 alkaen. Esimerkiksi tämän työryhmän (Luotettava lääkeinformaatio on käyttäjälähtöistä ja oikein suunnattua) toimenpiteet jatketaan loppuun ensi vuoden 2026 aikana ja samalla laaditaan uuden verkoston yhteistä strategiaa. Yhdistettävä uusi verkosto nimetään uudelleen ja sille laaditaan yhteinen uutiskirje. Uusi strategia lähetetään julkiselle kommentointikierrokselle loppuvuodesta 2026. Myös uusilla toimijoilla on mahdollisuus tulla mukaan toimintaan 2027. Nyt mukana olevien toivotaan jatkavan myös uudessa, yhdistetyssä verkostossa.

Lääkeinformaatioverkoston rakenne on ollut toimiva ja kaksi muuta verkostoa yhdistetään tähän rakenteeseen, eli koordinaatioryhmä + kuusi työryhmää jatkavat. Rationaalisen lääkehoidon tutkimusverkoston ”työnyrkki” yhdistyy tutkimus ja seuranta -työryhmään ja Fimean potilasneuvottelukunta yhdistyy Lääkkeen käyttäjän osallisuus -työryhmään. Osittain ryhmissä on ollut kaksoisjäsenyyksiä, joten kokoonpanot eivät kasva paljon.

Päivi pitää perehdytyksen verkoston rakenteesta uusille verkoston jäsenille joulukuussa 2025 ja siihen voi osallistua myös jo mukana olevat. 2026 alussa kaikki verkoston jäsenet saavat Päiviltä kyselyn strategisista tavoitteista ja kyselyn tuloksia puretaan maaliskuussa 2026 järjestettävissä uuden verkoston ”kick off” -kokouksessa kasvotusten. Loppuvuodesta järjestetään uuden verkoston etätilaisuus kaikille verkoston toimijoille.

Päivi kysyi ehdotuksia verkoston uudelle nimelle ja keskustelussa nostettiin esille ”lääke”-sanant esiintyminen nimessä (kannatettiin, koska se on selkeä verkostoa yhdistävä tekijä ja oleellinen osa verkoston toimintaa.) Lisäksi ”kansallinen”-sana kuvaisi hyvin verkoston laajuutta ja ”kehittäminen” verkoston tavoitetta, eli lääkealan eteenpäin viemistä. Jo esitetyistä vaihtoehdoista ”Kansallinen lääkehoidon kehittämisen verkosto” sai kannatusta. Päiville saa edelleen esittää mieleen tulevia nimiä.

Päivi kommentoi lopuksi, että kannattaa viimeistellä ja saada loppuun tämän työryhmän keskeneräiset projektit ja miettiä materiaalien viestintää.

4. Työryhmän toimintasuunnitelman toimenpiteiden ja kehittämisprojektien tilanne

Mahdollinen Lääketietovarantoon liittyvä jatkotyö / Elsi Similä

Fimeassa on edistetty asiaa organisoitumalla ja tehtävään valittu tietopäällikkö on juuri aloittanut työnsä. Ensi vuonna työ jatkunee vauhdilla.

Digitaalisten hoitopolkujen ja niillä hyödynnettävien työkalujen kehittäminen: Lääketieto digitaalisissa hoitopoluissa ja terveyssovelluksissa / Ville-Matti Mäkinen, Julia

Lumijärvi, Tuomo Heinonen, Päivi Kiviranta, Tarja Pajunen, Raimo Ojala, Auri Sääskilahti

Projekti edistyy. Ville-Matti jakoi linkin (tekninen spesifikaatio v. 2021) <https://sfs.fi/miten-tunnistaa-laadukkaat-ja-luotettavat-terveys-ja-hyvinvointisovellukset/> joka on suunnattu hyvinvointisovellusten valmistajille ja niitä arvioiville organisaatioille. Spesifikaatio on hyvä lähde tähän projektiin, koska se kaventaa tiedon määrää ja rajaa, miten projektia jatketaan. Spesifikaatio/standardi on globaali ja materiaalissa kerrotaan taustaa yleisellä tasolla. Spesifikaation esittämän arviointikriteeristön avulla sovellusten suunnittelijat ja valmistajat voivat varmistaa sovelluksensa turvallisuuden, laadun ja tietoturvan perustason. Spesifikaation käytettävyys on hyvä projektin kannalta. Lääketieto on valittu projektiin keskeiseksi asiaksi ja siihenkin pystytään tätä lähdeä hyödyntämään, vaikka lääkkeisiin liittyvää tietoa ei ole standardissa erikseen mainittu.

Aihetta työstetään eteenpäin 2025 aikana ja 2026 olisi kirjoittamisvaihe. Aiheen rajaaminen on vielä haaste. Ville-Matti toivoi ryhmäläisten tutustuvan linkkiin, niin saisimme pohjaa yhteiselle keskustelulle aiheesta jatkossa, esim. pohdintaa, mikä on haluamamme lääketiedon laatu sovelluksissa?

Hyvinvointialueiden resurssimuutosten myötä kyselytutkimuksen tai selvitystyön toteuttaminen käytössä olevista lääketietokannoista ja -palveluista hyvinvointialueilla / Ilona Niittynen, Erja Niemi

Keskusteltiin sairaala-apteekeille suunnatun Forms-kyselyn sisällöstä ja saatesähköpostista. Saatteeseen pitäisi tarkentaa kyselyn tarkoitus. Tehdään muutamia muutoksia kysymysten järjestykseen.

Lääkkeiden ympäristövaikutukset: Jatkotyö edellisen kolmivuotiskauden jälkeen: Kansainvälinen julkaisu aiheesta Lääkelaastareiden hävityskäytännöt ja tiedonsaanti / Outi Lapatto-Reiniluoto, Piia Siitonen, Henna Kyllönen

Artikkelin julkaisu vielä kesken, palataan seuraavassa kokouksessa.

Tiedon tuottaminen ajankohtaisista ja tarpeellisista aiheista lääkkeiden käyttäjille: Biologiset lääkkeet ja biosimilaarit & apteekkien lääkevaihto / Kristiina Airola, Jouko Savolainen, Henna Kyllönen

Henna nosti esiin kaksi aiheeseen liittyvää linkkiä:

Kyllönen HMA, Alho E, Lindqvist S ym.: Biologisten lääkkeiden apteekkivaihdossa onnistuminen edellyttää terveydenhuollon ja apteekkien yhteistyötä. Duodecim 2025;141:905-12
<https://www.duodecimlehti.fi/duo18822>

Internettaulukko itse pistettävän biologisen lääkehoidon ohjauksessa ja neuvonnassa hyödyllisistä tietolähteistä: <https://www.duodecim.fi/xmedia/duo/pilli/duo18822x.pdf>

Kristiina kommentoi, että vielä kerran, kun biologisten lääkkeiden lääkevaihto laajentuu viimeiseen lääkeaineryhmään (muut pitkävaikutteiset insuliinit) vuoden vaihteessa, niin kierrätetään tuotettu materiaali apteekkeihin aikaisempien kahden kerran tapaan.

Kehitysprojekti/toimenpide tekoälyn, kuten esim. Chat GPT:n haasteista ja hyödyistä lääketiedon hyödyntämisessä / Elsi Similä, Ville Valkonen

Työ ei ole edistynyt viime kokouksen jälkeen, aikaa olisi vielä tuleva vuosi. Keskusteltiin, että sairaala-apteekeille lähetettävään Forms-kyselyyn liitetään myös tähän aiheeseen liittyvä avoin kysymys.

Viime toimintakaudella tuotettujen materiaalien päivitys

Lääkäreiden keskeisiä lääketiedon lähteitä ja työkaluja

Hoitajien keskeisiä lääketiedon lähteitä ja työkaluja

Sairaalafarmasian ammattilaisten keskeisiä lääketiedon lähteitä ja työkaluja / Erja Niemi

Apteekin farmaseuttisen henkilöstön keskeisiä lääketiedon lähteitä ja työkaluja / Henna Kyllönen

Outi palaa seuraavassa kokouksessa materiaaliin Lääkäreiden ja hoitajien keskeisistä lääketiedon lähteistä ja työkaluista. Täytyy vielä miettiä materiaalin tarkoitus.

Katsottiin Päivi Kivirannalta saadut luvut materiaalien klikkausmääristä. Ne vaikuttavat olevan harmillisen pieniä määriä, joskaan tarkasteltu ajanjakso ei osu tilanteeseen, jossa ne olisivat olleet juuri julkaistuja. Näkyvyyttä mietittiin ja myös sitä, että kannattaako materiaaleja päivittää, jos niitä ei käytetä.

Erja on jo päivittänyt sairaala-apteekkien taulukon ja pyytänyt siihen kommentteja Ilonalta ja Raimolta. Tehty pieniä muutoksia, ei tarvetta merkittävälle muutoksille. Luonnosversio on nähtävillä työryhmän Teamsissa.

Henna huolehtii Apteekin farmaseuttisen henkilöstön materiaalin päivityksen seuraavaan kokoukseen. Suunniteltiin, että nämä kaksi materiaalia julkaistaan samaan aikaan 2025 aikana ja lääkäreiden ja hoitajien materiaalit myöhemmin.

Keskusteltiin, että Lääkeinformaatioverkoston materiaalit on vaikeasti löydettävissä Fimean sivuilta ja siksikin käyttömäärät voivat olla vähäisiä. Uuteen verkoston strategiaan voisi tarkentaa viestinnän keinoja, jotta materiaalit päätyisivät laajempaan käyttöön.

Huumausainekirjanpitoon tehtävät muutosehdotukset päättäjille / Ville-Matti Mäkinen, Raimo Ojala

Projekti alkaa edistyä ja suunnitelmissa on artikkeli, joka on hahmotelmavaiheessa. Artikkelin sisältö vaatii vielä ideointia. Artikkelia tarjotaan verkoston lisäksi ainakin. Dosis-lehteen.

Artikkelissa tullaan painottamaan aihetta sairaala-apteekkien kannalta. Avoapteekeissa kirjanpito saapuvien/poistuvien pakkausten osalta on oleellista, mutta myös joissakin avoapteekeissa on käytössä kulutuskortti, jos lääke toimitetaan terveydenhuollon yksikköön.

Eniten aiheessa kysymyksiä herättää kirjanpito ja miten tehokasta/tarpeellista se on. Kirjanpito on viranomaisvaatimus. Paperinen seuranta on edelleen yleisin, sähköinen olisi tehokkaampaa. Aiheessa riittää vielä pohtimista, miten nykyisiä käytäntöjä saisi kehitettyä ja tehostettua, koska nykyinen tapa on niin historiallinen.

Henna kommentoi, että proviisoriyhdistyksen apteekkityöryhmän avulla saisi koottua avoapteekkien tarpeita yhteen. Aiheesta jatketaan seuraavassa kokouksessa.

5. Muut asiat

Elsi näytti Fimean laatimaa kansallista syöpälääkkeiden riskiläkeluokitusta, joka ensi vuoden alusta haluttaisiin kommenteille syöpäasiantuntijoille. Elsi pyysi ideoita, millä formaatilla tällainen laaja tietosisältö asiantuntijoille kannattaisi lähettää. Listaus sisältää syöpälääkkeet, niiden vakavat seuraukset, lääkkeeseen liittyvät riskit sekä lääkehoitoprosessin liittyvät riskit.

Keskusteltiin riskiläkelistauksesta, onko kaikilla syöpälääkkeillä kuitenkin samat haitat, riskit keskenään? Kokonaisuus on iso ja haastava ja kansallinen listaus ei palvele liian geneerisillä tiedoilla. Keskusteltiin, että kenelle tämä listaus kohdennetaan, koska syövänhoidon asiantuntijoiden keskuudessa tietämys on hyvä. Korostettiin perusterveydenhuollon lisätiedon tarvetta aiheesta.

Henna kertoi, että Apteekkariliiton Tietotippa on päivitetty kesällä oraalisten syöpälääkkeiden osalta ja samalla on mietitty, mitä asioita nykyisestä riskiläkeluokituksesta pitäisi erityisesti nostaa tiedoksi apteekeille. Oraalisista syöpälääkkeistä on nyt huomioitu tukilääkityksen näkökulma (haittavaikutuksia voidaan hallita tukilääkityksellä) ja toisaalta myös huomio, että haittavaikutukset voivat olla myös sairauden etenemisen oire ja asiakasta voi ohjata ottamaan yhteyttä hoitavaan tahoon matalalla kynnyksellä.

Essi kertoi, että Pharmacalla on ollut julkaistuna oma riskiläkeluokitus jo ennen Fimean luokitusta, jota on hyödynnetty Pharmacan tuottamissa palveluissa. Fimean julkaiseman riskiläkeluokituksen jälkeen sitäkin on otettu osittain käyttöön, mutta omaa on käytetty rinnalla, koska siinä on tarkemmat tiedot juurikin oraalisten syöpälääkkeiden osalta. Pharmaca toivoisi jatkossa voivansa hyödyntää Fimean listaa, jos se on tarkemmalla tasolla myös syöpälääkkeistä.

Fimean listaukseen on siis tarkoitus nostaa keskeisiä riskejä sekä oraalisista syöpälääkkeistä että lääkehoitoprosessin riskeistä. Muutamia asiantuntijoita on jo lupautunut Fimealle kommentoimaan listausta, mutta kyselyn muoto on vielä mietinnässä.

Terveiset Lääkeinformaatioverkoston koordinaatioryhmän kokouksista

21.5.2025:

Nostot kokouksesta

- Kummitoiminta jatkuu verkostossa. Kummi pyrkii pääsemään mukaan kokouksiin ja kommentoimaan/kannustamaan työryhmää. Osallistuminen olisi vähintään kerran vuodessa. Uuden strategian myötä mietitään myös kummitoiminnan uudistamista.
- Keski-Suomen hyvinvointialue järjestää avoapteekkien kanssa yhteistyössä tilaisuuden, jossa käydään läpi tulevaa Kanta-lääkityslistaa. Jos tilaisuus ja yhteistyö onnistuu, niin mallia voisi hyödyntää myös muille hyvinvointialueille.
- Tilanpäivitys sote-ammattihenkilöiden lainsäädännön muutoksien valmistelusta.

16.9.2025

Nostot kokouksesta:

- Päivi Kiviranta kävi kertomassa verkostojen yhdistymisestä.

- Hyväksyttiin aiepaperi Ajantasainen lääkityslista -työryhmältä: lääkkeiden käyttäjän näkökulman huomioiminen ajantasaisen lääkitystiedon varmistamisessa.
- Sote-ammattilaisten työryhmä ideoi kuudetta lääkehoidon opettajien foorumia Farmasian Päivien yhteyteen (2026).
- Hyväksyttiin päivitykset: Ohjeita turvalliseen lääkehoitoon -opas ja Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen.

Vuoden 2026 kokousajat

Erja lähettää työryhmälle Doodle-kyselyn ensi vuoden kokousajoista (neljä kokousta). Päätetään ajankohdat viimeistään seuraavassa kokouksessa.

Keskusteltiin, että verkoston uusi strategia luodaan 2026 ja nyt meneillään olevat toimenpiteet tulee saada valmiiksi 2026 aikana. Mietittiin, että onko vielä uusia aiheita, joita työryhmässä haluttaisiin edistää? Edellisessä kokouksessa nousi esiin itsehoitolääkkeiden vapauttaminen päivittäistavarakauppaan, lisääkö se lääkeinformaation tarvetta?

Keskusteltiin, että itsehoitolääkkeiden vapauttaminen kauppaan olisi hyvä aihe nostaa vielä käsittelyyn. Hallituksen esitys myynnin vapauttamisesta on jo annettu. Lääkevalikoima on kapea ja lisäksi aikatauluun vaikuttaa sekä lääkeyritysten että kaupan lupien haku lääkemyyntiin, eli konkreettinen toteutuminen vie vielä aikaa. Elsi kommentoi, että Fimean suuntaan kentältä kuuluvat tarpeet ovat tärkeitä.

Henna kommentoi, että Apteekkariliitto työstää parhaillaan Valo-projektin raporttia koskien itsehoitolääkkeisiin liittyviä lääkitysturvallisuusilmoituksia (aineisto 2021 lähtien). Raportti tullaan julkaisemaan tänä vuonna Valo-verkkosivuilla. Se sisältää kokonaisnäkökulman apteekkihenkilöstön tekemistä lääkitysturvallisuusilmoituksista.

Kristiina jatkoi, että asia on tärkeä, vaikkakin kauppoihin päätyvät lääkkeet ovat turallisiksi arvioidut. Pidetään aihe esillä, vaikka materiaalia ei vielä tuotettaisikaan tai tiedettäisi tarkkaa uuden projektin aihetta. Essi koostaa ensi kokoukseen esityksen vapautuvien lääkkeiden nykyisistä myyntimääristä.

Muita teemoja uusiksi aiheiksi ei noussut esiin.

Seuraava kokous 26.11. klo 9–11

6. Kolme nostoa kokouksesta

1. Fimean verkostojen yhdistyminen ja Päivin vierailu. Mennään uutta kohti v. 2026!
2. Toimintakautta on vielä hyvin jäljellä ja projektit etenevät
3. Ollaan aktiivisia toimintakauden loppuun, nostetaan uusia asioita keskusteluun ja mietitään, tulisiko vielä tarpeellisia aiheita esiin (esim. tietotarpeet mahdollisesti vähittäiskauppaan vapautettavista itsehoitovalmisteista).

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.55. Essi kiitti aktiivisesta osallistumisesta ja hienoa, että toimenpiteet etenevät!

Liitteet

Päivi Kivirannan esitys: Fimean koordinoimien verkostojen yhdistäminen